

STRATEGII DIDACTICE CARE ACTIVEAZĂ ȘI CONSOLIDEAZĂ ÎNVĂȚAREA ÎN CADRUL MODULULUI „PROTECȚIA CONSUMATORULUI ȘI A MEDIULUI”

Liana JESCU¹

ABSTRACT: The contents of the module’s program/curriculum „Consumer and Environmental Protection” are recommended to be approached in a flexible, differentiated way, considering the particularities of the group of students involved and their initial level of training. All the contents are taught in theory classes, tutorial classes and in practical instruction classes. The advantage is represented by the fact that the number of hours required for the teaching of each topic is determined by the teachers, according to the difficulty of the lessons, the previous knowledge level of the students, the complexity of the teaching materials involved in the teaching strategy and the rate of knowledge assimilation by the students which are being trained. The flexible structure of the module allows the use of new teaching ways or resources any time during the educational process. The practical training within the tutorial classes or with an economic agent is extremely important for specialized skills acquisition.

The teaching strategy adopted in the study of this discipline seeks the implementation of the following methods: independent or directed observation, heuristic conversation, discovery, exercise, demonstration, problem solving, role playing, brainstorming, case study. Group discussions are recommended as they stimulate criticism and real-life situations are to be promoted for the purpose of applying the new knowledge. Students will be allowed to apply their own way of content understanding through discovery, conversation and the completion of essays, drawings, portfolios.

KEYWORDS: curriculum, teaching strategy, knowledge, methods.

Conținuturile programei modulului „ Protecția consumatorului și a mediului” se recomandă a fi abordate într-o manieră flexibilă, diferențiată, ținând cont de particularitățile colectivului cu care se lucrează și de

¹ Profesor la Liceul Tehnologic Economic „Virgil Madgearu”, Iași.

nivelul inițial de pregătire. Toate conținuturile sunt parcurse atât în orele de teorie, laborator, cât și la orele de instruire practică. Avantajul costă în aceea că numărul de ore alocat fiecărei teme rămâne la latitudinea cadrelor didactice care predau conținutul modulului, în funcție de dificultatea temelor, de nivelul de cunoștințe anterioare ale colectivului cu care lucrează, de complexitatea materialului didactic implicat în strategia didactică și de ritmul de asimilare a cunoștințelor de către colectivul instruit. Structură elastică a modulului face posibilă utilizarea în orice moment al procesului educativ, a noi mijloace sau resurse didactice.

Pregătirea practică în cadrul laboratoarelor tehnologice sau la agentul economic are importanță deosebită în dobândirea competențelor de specialitate.

Pentru dobândirea competențelor vizate de parcurgerea modulului „Protecția consumatorului și a mediului”, se recomandă câteva exemple de activități practice de învățare:

- exerciții aplicative și practice de identificare și grupare pentru dezvoltarea deprinderii de „recunoașterea modalităților de inscripționare a termenului de valabilitate pe ambalaj” sau „identificarea produselor deteriorate și a celor cu termen de valabilitate la limita expirării în vederea informării superiorilor conform procedurilor”;

- aplicative de comparare a „tipurilor de ambalaje” sau „grupe de materiale reciclabile”;

- exerciții de identificare a „drepturilor consumatorilor” în diferite situații.

Pentru atingerea rezultatelor învățării „Verifică termenul de valabilitate, aspectul produsului și integritatea ambalajului” și „Gestionează ambalajele în vederea recuperării” se pot organiza vizite la agenții economice de profil, elevii urmând să fie puși în situații diferite care dezvoltă deprinderi relevante pentru adaptarea la viața reală. Se va urmări aplicarea cunoștințelor la problemele reale, pentru a se putea ține cont, în măsură mai mare, de nevoile elevilor, ale angajaților și ale societății. Elevilor li se va permite să aplice propriul lor mod de înțelegere a conținutului, realizând: proiecte, portofolii, discuții în grup. Se recomandă abordarea instruirii centrate pe elev prin proiectarea unor activități de învățare variate, prin care să fie luate în considerare stilurile individuale de învățare ale fiecărui elev.

Acestea vizează următoarele aspecte:

- aplicarea metodelor centrate pe elev, pe activizarea structurilor cognitive și operatorii ale elevilor, pe exersarea potențialului psiho-fizic al acestora, pe transformarea elevului în coparticipant la propria instruire și educație;

- îmbinarea și alternanța sistematică a activităților bazate pe efortul individual al elevului (documentarea după diverse surse de informare, observația proprie, exercițiul personal, instruirea programată, experimentul și lucrul individual, tehnica muncii cu fișe) cu activitățile ce solicită efortul colectiv (de echipă, de grup) de genul discuțiilor, asaltului de idei, etc.;

- folosirea unor metode care să favorizeze relația nemijlocită a elevului cu obiectele cunoașterii, prin recurgere la modele concrete;

- însușirea unor metode de informare și de documentare independentă, care oferă deschiderea spre autoinstruire, spre învățare continuă.

Pentru atingerea obiectivelor și dezvoltarea competențelor vizate de parcurgerea modulului, pot fi derulate următoarele activități de învățare:

- Elaborarea de referate interdisciplinare;
- Exerciții de documentare;
- Navigare pe Internet în scopul documentării;
- Vizionări de materiale video (casete video, CD – uri);
- Discuții.

Se consideră că nivelul de pregătire este realizat corespunzător, dacă poate fi demonstrat fiecare dintre rezultatele învățării, de aceea activitățile de învățare trebuie să fie corelate cu criteriile de evaluare.

Metode de învățare/jocuri educaționale, ce pot fi folosite de profesori în debutul lecției (pentru captarea atenției/stârnirea interesului):

Știu/vreau să știu/am învățat – cu grupuri mici sau cu întreaga clasă, se trece în revistă ceea ce elevii știu deja despre o anumită temă (exemplu: tipuri de ambalaje) și apoi se formulează întrebări la care se așteaptă găsirea răspunsului în lecție.

Jurnalul cu dublă intrare – cititorii stabilesc o legătură strânsă între text și propria lor curiozitate și experiență. Acest jurnal este deosebit de util în situații în care elevii au de citit texte mai lungi, în afara clasei. Se poate aplica cu succes pe „*Sancțiuni aplicate în cazul nerespectării drepturilor consumatorilor*”.

Metode de învățare /jocuri educaționale, ce pot fi folosite de profesori pe parcursul lecției (ca mijloc didactic)

Experiența concretă – aceasta poate fi reală.

Exemplu: Modalități de manipulare și sortare a stocurilor de ambalaje (pe baza experienței dobândite în timpul stagiilor de pregătire practică).

Metode de predare activ-participative ce ar putea fi utilizate în cadrul unei lecții cu tema: Drepturile consumatorului.

Tehnica Gândiți – Lucrați în perechi – Comunicați.

Pornind de la o situație dată dintr-o unitate comercială unde au efectuat instruirea practică, profesorul comunică sarcina de lucru elevilor. Aceștia sunt solicitați să răspundă individual la anumite întrebări pregătite de profesor despre practicile comerciale incorecte din organizația dată. Apoi fiecare elev relatează un exemplu concret. Timp de câteva minute colegii de bancă își împărtășesc reciproc experiența. Se discută practicile și se ajunge la o variantă comună, agreată de ambii elevi. Perechile rezumă concluziile la care au ajuns privind practicile comerciale incorecte și le prezintă cadrului didactic. Ideile preluate se scriu pe tablă și în final profesorul apreciază corectitudinea lor.

Metoda Creioanele la mijloc

Fiecare elev din grup este obligat să aibă același număr de intervenții în grup ca și ceilalți. De exemplu, la grupul 1, fiecare elev va identifica o încălcare a drepturilor consumatorilor și va plasa creionul său în mijlocul mesei de lucru. Cel care are creionul la mijloc nu mai are voie să spună o altă idee până când toate creioanele se află în mijlocul mesei. În felul acesta toți membrii grupului vor contribui cu același număr de idei la discuție și nimeni nu va domina discuția. Ideile vor fi notate pe colile A3 permise. Pentru a încuraja identificarea cât mai multor activități (nu doar 5 având în vedere că sunt 5 elevi per grup) cadrul didactic poate organiza încă „o rundă” în aceeași manieră. De această dată elevii sunt invitați să-și ridice creioanele de pe masa de lucru.

Metoda 6-3-5

Este vorba de împărțirea clasei în grupuri de 6 persoane, în care fiecare propune trei idei într-un timp maxim 5 minute. Primul grup discuta problema și, pe o fișă, sunt trecute trei idei, fiecare fiind capul unei coloane ce

se va completa de către celelalte grupuri. După 5 minute, fișa este trecută unui alt grup care adaugă alte trei idei în coloane, sub celelalte s.a.m.d. până ce fiecare fișă trece pe la toate grupurile. Conducătorul strânge foile, le citește în fața tuturor și se discută pentru a se hotărî care din propuneri să fie însușită.

Tehnica mozaicului

Expertii pe aceeași problematică din grupurile inițiale se reunesc în alt grup pentru a dezbate împreună, detaliat problematica lor, apoi revin fiecare în grupul inițial și predau celorlalți membri aspectul în care sunt experți. La final, toți membrii grupului inițial cunosc toate temele alocate.

Exemplu:

Elevii sunt împărțiți în grupuri mici de cinci sau șase membri. Sarcina fiecărui grup este de a învăța despre un anumit drept al consumatorului și de a deveni „experți” în acel subiect. În acest grup de experți, elevii efectuează activități de investigare împreună și creează prin colaborare un raport sau o prezentare. De asemenea, fiecare elev răspunde individual și le va preda ulterior și celorlalți o parte din conținut. După ce elevii au devenit „experți”, sunt redistribuiți într-un alt grup. Fiecare grup nou este format din „experți” din grupurile inițiale. Sarcina fiecărui „expert” este de a le preda celorlalți membri ai grupului conținutul studiat. Luarea de notițe și întrebările sunt strategii care pot fi folosite de toți membrii grupului pentru a înțelege informațiile mai bine. După ce toți „experții” au efectuat prezentările, fiecare membru al grupului a învățat cinci sau șase noi aspecte ale subiectului și este pregătit să susțină un examen, să scrie un eseu sau să se grupeze cu un alt „expert” pentru a crea o prezentare multimedia.

Turul galeriei

1. Se formează grupuri de câte 4 elevi
2. Elevii primesc sarcina de lucru: *Identificați motivele pentru care pot fi sancționați operatorii economici.*
3. Produsele activității grupelor de elevi se expun pe pereții clasei, care se transformă într-o galerie expozițională
4. La semnalul dat de profesor prin diferite procedee, grupurile de elevi trec pe la fiecare planșă pentru a examina soluțiile, ideile propuse de colegi și le înscriu pe poster într-un loc stabilit anterior, comentariile critice, întrebările, observațiile-cu ajutorul unor simboluri.

După ce se termină turul galeriei, grupurile revin la locul inițial și citesc comentariile, observațiile de pe lucrarea lor, reexaminându-și produsul.

Cvintetul

Comunicarea sarcinii de lucru:

Alcătuți un cvintet cu tema *etichetarea mărfurilor*, având în vedere următoarele cerințe:

- primul vers un singur cuvânt ce denumește subiectul
- al doilea vers 2 cuvinte care definesc caracteristicile subiectului –,2 adjective
- al treilea vers – format din 3 cuvinte care exprimă acțiuni (verbe la gerunziu)
- al patrulea vers –format din patru cuvinte care exprimă starea față de subiect
- al cincilea vers- un cuvânt care arată însușirea esențială a subiectului.

Cubul Metoda cubului presupune explorarea unui subiect, a unei situații din mai multe perspective, permițând abordarea complexă și integratoare a unei teme. Sunt recomandate următoarele etape:

- Realizarea unui cub pe ale cărui fețe sunt scrise cuvintele: descrie, compară, analizează, asociază, aplică, argumentează.
- Anunțarea subiectului pus în discuție: *Drepturile consumatorilor*
- Împărțirea clasei în 6 grupe, fiecare dintre ele examinând tema din perspectiva cerinței de pe una din fețele cubului.

Există mai multe modalități de stabilire a celor șase grupuri. Modul de distribuire a perspectivei este decis de profesor, în funcție de timpul pe care îl are la dispoziție, decât de bine cunoaște colectivul de elevi. Distribuirea perspectivelor se poate face aleator; fiecare grupă rostogolește cubul și primește ca sarcină de lucru perspectiva care pică cu fața în sus. Chiar profesorul poate atribui fiecărui grup o perspectivă.

- Redactarea finală și împărțirea ei celorlalte grupe.
- Afișarea formei finale pe tablă sau pe pereții clasei.

Diagramele Venn

– scopul lor este să evidențieze asemănări, deosebiri și elemente comune în cazul a două concepte, de exemplu pentru *ambalarea aseptică și*

ambalarea în atmosferă modificată. Elevii pot lucra individual, în perechi și în grup, iar în final se face pe un poster diagrama clasei.

Știu – Vreau să știu – Am învățat

În prima etapă întreb elevii ce știu despre practicile comerciale incorecte. Fiecare va nota pe foaia personală răspunsul. După dezbaterile lor în perechi, vor alege informațiile care sunt relativ sigure și le vor comunica profesorului care le va scrie pe tablă în coloana «ȘTIU». Individual și apoi în perechi vor formula întrebări despre subiectul propus care vor fi scrise și ele la tablă în coloana «VREAU SĂ ȘTIU». După lectura textului sarcina tuturor este verificarea informațiilor din prima coloană și validarea lor, descoperirea răspunsurilor la întrebările coloanei a doua și scrierea informațiilor noi în coloana a treia. Strategia poate trasa și noi direcții de investigație pentru elevi, atunci când ele rămân întrebări fără răspuns.

Ciorchinele

Este o tehnică de predare-învățare care-i încurajează pe elevi să gândească liber și deschis. Ciorchinele este un „Brainstorming necesar”, prin care se stimulează evidențierea legăturilor (conexiunilor) dintre idei; o modalitate de a realiza asociații noi de idei sau de a releva noi sensuri ale ideilor.

Etape:

- 1) Scrierea unui cuvânt sau a unei propoziții-nucleu în mijlocul tablei, al unei hârtii de pe flipchart sau al unei pagini de caiet; (exemplu: protecție socială)
- 2) Scrierea unor cuvinte sau sintagme care vă vin în minte în legătură cu tema/problema pusă în discuție (scrisă în mijloc);
- 3) Legarea cuvintelor sau a ideilor produse de cuvinte, sintagma sau propoziția nucleu inițială, stabilită ca punct de plecare, prin trasarea unor linii care evidențiază conexiunile dintre idei;
- 4) Scrierea tuturor ideilor care vă vin în minte în legătura cu tema/problema propusă, până la expirarea timpului alocat acestei activități sau până la epuizarea tuturor ideilor care vă vin în minte.

Ciorchinele este o tehnică flexibilă care poate fi utilizată atât individual cât și ca activitate în grup. Când se aplică individual, tema pusă în discuție trebuie să fie familiară elevilor care nu mai pot culege informații și află idei de la colegi. În acest caz utilizarea ciorchinului dă posibilitatea

fiecărui elev să ia cunoștință de ideile altora, de legăturile și de asociațiile dintre acestea realizate de colegii săi. Profesorul realizează la tablă o schemă pe baza căreia elevii sunt solicitați să analizeze legăturile dintre tipurile de planuri prezentate.

Metode de învățare /jocuri educaționale ce pot fi folosite de profesori finalul lecției (pentru consolidare, recapitulare, evaluare)

Evaluarea reprezintă partea finală a demersului de proiectare didactică, prin care profesorul va măsura eficiența întregului proces instructiv-educativ. Evaluarea urmărește măsura în care elevii și-au format competențele propuse în standardele de pregătire profesională.

Evaluarea poate fi:

a. *La începutul modulului* – evaluare inițială – identificarea cunoștințelor elevilor acumulate prin parcurgerea modulelor „Calitatea produselor și serviciilor” și „Organizarea unității economice”, dar și din experiența proprie.

– Instrumentele de evaluare pot fi orale și scrise.

– Reflectă nivelul de pregătire al elevului.

b. *În timpul parcurgerii modulului, prin forme de verificare continuă a rezultatelor învățării.*

– Instrumentele de evaluare pot fi diverse – probe orale, scrise, practice.

– Planificarea evaluării trebuie să aibă loc într-un mediu real, după un program stabilit, evitându-se aglomerarea evaluărilor în aceeași perioadă de timp.

– Va fi realizată de către profesor pe baza unor probe care se referă explicit la criteriile de performanță și la condițiile de aplicabilitate ale acestora, corelate cu tipul de evaluare specificat în Standardul de Pregătire Profesională pentru fiecare rezultat al învățării.

c. *Finală*

– Realizată printr-o lucrare cu caracter aplicativ și integrat la sfârșitul procesului de predare/ învățare și care informează asupra îndeplinirii criteriilor de realizare a cunoștințelor, abilităților și atitudinilor.

Se pot aplica următoarele *instrumente de evaluare inițială*:

– Întrebări;

– Chestionare;

– Exerciții de tipul știu/vreau să știu/am învățat;

– Brainstorming.

Pot fi folosite următoarele *instrumente de evaluare* continuă:

– Fișe de observație;

– Fișe test;

– Fișe de lucru;

– Fișe de autoevaluare;

– Fișe de monitorizare a progresului;

– Fișe pentru evaluarea/autoevaluarea abilităților specifice secolului

XXI;

– Teste de verificare a cunoștințelor cu: itemi cu alegere multiplă, itemi alegere duală, itemi de completare, itemi de tip pereche, itemi de tip întrebări structurate sau itemi de tip rezolvare de probleme;

– Fișa de autoevaluare a capacității colaborative;

– Lista de verificare a proiectului;

– Brainstorming;

– Planificarea proiectului;

– Mozaicul;

– Fișă de observație;

– Jurnalul elevului;

– Teme de lucru;

– Prezentare.

Pot fi aplicate următoarele *instrumente de evaluare* finală:

– Chestionare – cu grile de evaluare/autoevaluare.

– Proiectul – prin care se evaluează metodele de lucru, utilizarea corespunzătoare a bibliografiei, materialelor și echipamentelor, acuratețea tehnică, modul de organizare a ideilor și materialelor într-un raport. Poate fi abordat individual sau de către un grup de elevi.

– Studiul de caz – care constă în descrierea unui produs, a unei imagini sau a unei înregistrări electronice care se referă la un anumit proces tehnologic.

– Portofoliul – care oferă informații despre rezultatele școlare ale elevilor, activitățile extrașcolare, etc.

Exemplificarea unui pachet de evaluare a unui rezultat al învățării

Modulul: Protecția consumatorului și a mediului

Rezultatul învățării 2: Verifică termenul de valabilitate, aspectul produsului și integritatea ambalajului

Activitate. Alcătuieste portofoliul produsului pentru un articol la alegere. Acesta trebuie să cuprindă următoarele elemente:

1. Reglementările legale privind etichetarea produsului respectiv.
2. Verificarea termenului de valabilitate, aspectului produsului și integrității ambalajului.
3. Informarea superiorilor conform procedurilor.

Evaluatorul (profesorul) va monitoriza elevul pe parcursul unei perioade mai îndelungate de timp, rezultatele fiind consemnate într-o fișă de observare în care va nota rezultatul evaluării.

Fișa de observare

Nume candidat:

Nume evaluator:

Protecția consumatorului și a mediului

Verifică termenul de valabilitate, aspectul produsului și integritatea ambalajului

Sarcini	Modul de realizare a sarcinilor	Rezultatul evaluării	Data
Respectarea reglementărilor legale		DA sau (✓) NU sau (X)	
Verificarea termenului de valabilitate		DA sau (✓) NU sau (X)	
Verificarea aspectului produsului și integritatea ambalajului		DA sau (✓) NU sau (X)	
Informarea superiorilor conform procedurilor		DA sau (✓) NU sau (X)	

Evaluatorul va bifa fiecare sarcină îndeplinită corect de către elev.

Rezultatul învățării se consideră dobândit dacă elevul îndeplinește sarcina o singură dată.

Certificarea rezultatului învățării se obține dacă toate sarcinile de lucru sunt îndeplinite.

Sarcinile neîndeplinite se vor reevalua după o perioada de pregătire, folosindu-se același instrument de evaluare.

Precizări pentru aplicarea probei de evaluare

– elevul va fi evaluat în urma parcurgerii tuturor etapelor de învățare;

- elevul va realiza operațiile practice cerute înainte de evaluare la fiecare etapă de învățare;
- certificarea acestui rezultat al învățării se va realiza în urma evaluării formative;
- înregistrarea performanței se va realiza printr-o fișă de observare completată de profesor.

Sugestii privind dovezile evaluării:

- Fișa de observare utilizată pentru evaluarea prin probe practice constituie dovadă a evaluării.
- Pentru probele scrise, dovezi ale evaluării sunt considerate fișele de lucru, proiectele, portofoliile.

Orice alt material elaborat de către elev sau utilizat de către profesor pentru evaluare poate constitui o dovadă a evaluării rezultatelor învățării elevului.

În parcurgerea modului sunt impuse evaluarea de tip formativ și la final de tip sumativ pentru verificarea atingerii competențelor. Evaluarea scoate în evidență măsura în care se formează competențele cheie și competențele tehnice din standardul de pregătire profesională.

Strategia didactică adoptată în studiul acestei discipline urmărește adoptarea următoarelor metode: observarea independentă sau dirijată, conversația euristică, descoperirea, exercițiul, demonstrația, problematizarea, jocul de rol, brainstormingul, studiul de caz. Sunt recomandate discuțiile în grup care stimulează critica și trebuie promovate situațiile concrete din viața reală în scopul aplicării cunoștințelor. Elevilor li se va permite să aplice propriul lor mod de înțelegere a conținuturilor, prin descoperire, conversație și realizarea unor referate, eseuri, desene, portofolii, etc.

Concluzie:

Semnificativ pentru aceste metode nu este cantitatea celor însușite, ci faptul că elevii își formează un stil individual de muncă, își dezvoltă competențe de investigație, precum și cunoașterea drepturilor consumatorilor și aplicarea acestora în viața de zi cu zi.

Bibliografie:

- [1] ***, Anexa nr. 2 la OMECTS nr. 4463 din 12. 07. 2010.
- [2] Crețu C, *Curriculum diferențiat și personalizat*, Editura Polirom, Iași, 1998.
- [3] Dulamă M.E. *Modele, strategii și tehnici didactice activizante*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2002.
- [4] Ilie M., *Teoria și metodologia instruirii*, Editura Mirton, Timișoara, 2009.
- [5] Nicolescu O., Verboncu I. *Management*, Editura Economică, București, 2008.
- [6] Șoitu I., Cherciu R., coord., *Strategii educaționale centrate pe elev*, Alpha MDN s.a, București, 2006.
- [7] Stanciu, I., – *Calitologia, știința calității mărfurilor*, Editura Oscar Print, București 2003.